

SUDARYTOJO PRATARMĖ

Tuo metu kai didesnėje Europos dalyje Bažnyčios istorijos tyrimų/rašymo tradicija vystėsi be didesnių pertrūkių, dėl politinių aplinkybių Lietuvoje lygiai pusę XX amžiaus jie beveik nevyko. Todėl natūralu, kad nepaisant tam tikrų pastangų juos atgaivinti per pastaruosius du dešimtmečius, Bažnyčios istorija Lietuvoje tebėra ankstyvojoje stadijoje. Daugiausia dėmesio skiriama šaltinių paieškai ir jų publikavimui, lieka daugybė visiškai nenagrinėtų temų, trūksta aktyvesnės komunikacijos su tarptautine Bažnyčios istorikų bendruomene. Naują postūmį šiai istoriografijos krypčiai galėtų suteikti Lietuvos krikščionėjimo istorijos integravimas į platesnį europinį kontekstą, drąsesnis atsivėrimas kitur vykdomų Bažnyčios istorijos tyrimų teminiam, probleminiam ir metodologiniam diskursui. Remiantis tokia prielaida, ilgai buvo brandinama idėja Vilniuje surengti Bažnyčios istorijos problematikai skirtą tarptautinę mokslinę konferenciją. Platesnės akademinės diskusijos poreikį sustiprino ir prieš aštuonerius metus Lietuvių katalikų mokslo akademijoje vykęs tarptautinis seminaras, kuriame buvo nagrinėjamos Bažnyčios istorijos problemos Baltijos šalyse XX amžiuje.

2011 m. rudenį pagaliau pavyko įgyvendinti sumanymą išplėsti dialogo su kolegomis užsienyje rėmus geografiniu ir chronologiniu atžvilgiu. Rugsėjo 22-23 dienomis Lietuvių katalikų mokslo akademijoje įvyko konferencija „Bažnyčios istorija nuo Romos iki Vilniaus: iššūkiai krikščionybei nuo Ankstyvųjų Naujųjų laikų iki šių dienų“. Renginio kokybės garantu buvo kelios svarbios prielaidos. Visų pirma, konferencijos pranešėjai reprezentavo skirtingas tyrimų tradicijas ir geografines žiūrų perspektyvas: Vakarų Europos (Italija, Vokietija, Didžioji Britanija), Vidurio ir Rytų Europos (Lenkija, Čekija, Estija), taip pat Lietuvos. Antra, į konferenciją atvyko ne tik istorikai, bet ir kitų humanitarinių bei socialinių mokslo šakų atstovai – politologai, filologai, teologai, kurių tyrimų tematika glaudžiai siejasi su Bažnyčios istorijos problematika. Trečia, konferencija nesiribojo vien katalikybės istorijos tyrimų lauku, nes pranešėjai ar jų pranešimų temos aprėpė ir protestantiškąją krikščionybės istorijos tyrimų tradicijas. Pagaliau konferencijos pranešimų tematika atspindėjo skirtingas dalykines prieigas: vieni pranešėjai pristatė temas, kuriose lygino krikščionėjimo reiškinius skirtinguose regionuose, kiti nagrinėjo lietuvišką tematiką iš išorės perspektyvos, treči supažindino su šiuo metu vykdomais krikščionybės istorijos tyrimų ir šaltinių publikavimo projektais. Taigi apibendrinant

galima teigti, kad konferencija buvo ne tik tarptautinė, bet ir multiperspektyvinė, tarpdisciplininė bei ekumeninė.

Naujame Bažnyčios istorijos studijų tome spausdinami konferencijoje skaitytų pranešimų pagrindu parengti straipsniai. Į šį straipsnių rinkinį taip pat pateko Pietų Italijos Popiežiškojo teologijos fakulteto profesoriaus Ugo Dovere straipsnis, pristatantis Italijos Bažnyčios istorikų asociacijos iniciatyva prieš keletą metų atvertą įdomią Bažnyčios istorijos tyrimų perspektyvą. Tai Bažnyčios finansinių resursų akumuliacinio mechanizmo istorinės raidos analizė, suvokiama plačiame tarpdisciplininio tyrimo uždavinių ir metodų kontekste. Šis straipsnis gerai dera su pagrindiniu minėtos konferencijos tikslu, o jo autoriui tik dėl objektyvių kliūčių nepavyko jo minčių pristatyti konferencijoje. Straipsniai publikuojami anglų kalba, taip irgi siekiant Lietuvoje besiformuojantį Bažnyčios istorijos tyrimų diskursą išplukdyti į platesnius tarptautinio akademinio gyvenimo vandenį. Publikacijų užsienio kalba reikšmę akivaizdžiai patvirtina ir šiame tome spausdinama neseniai pasirodžiusios Klaipėdos universiteto dėstytojo, liuteronų kunigo Dariaus Petkūno knygos recenzija.

Arūnas Streikus

EDITOR'S COMMENT

At the time when in the greater part of Europe the tradition of Church history research/writing developed without any major breaks, due to political circumstances they almost did not occur in Lithuania for exactly half of the 20th century. Therefore, it was natural that disregarding certain efforts to revive them in the past two decades, the Church history of Lithuania remains in an early stage. Most of the attention is devoted to the search for sources and their publication. There remains a multitude of totally unanalyzed topics; there is an absence of more active communication with the international community of Church historians. The integration of the history of Lithuania's Christianization into a broader European context could provide a new stimulus for this direction of historiography, as well as a bolder opening to the thematic, problematic, and methodological discourse in the research of Church history carried out elsewhere. Based on that condition, for a long time the idea of organizing in Vilnius an international scholarly conference on problems in Church history was ripening. The international seminar at the Lithuanian Catholic Academy of Science eight years ago, at which the problems of Church history in the Baltic States in the 20th century were analyzed, strengthened the feeling of the necessity of broader academic discussions.

In the fall of 2011 we finally succeeded in carrying out the plan to expand the frames of dialogue with colleagues abroad from geographical and chronological aspects. On September 22-23 the conference "Church History between Rome and Vilnius: Challenges to Christianity from the Early Modern Ages to the 20th Century" occurred at the Lithuanian Catholic Academy of Science. Several important premises were a guarantee of the quality of the event. First, the conference's speakers represented different traditions of research and perspectives of geographical looking: Western Europe (Italy, Germany, Great Britain), Central and Eastern Europe (Poland, Czech Republic, Estonia) as well as Lithuania. Second, not only historians but also representatives of other branches of the humanities and social sciences – political scientists, philologists, theologians, the themes of whose research are closely related to the problems of Church history were present. Third, the conference was not restricted to only the field of investigations of the history of Catholicism as the speakers or the topics of their reports enveloped also the Protestant traditions of the history/its research of Christianity. Finally the themes of the conference's reports reflected different

EDITOR'S COMMENT

subject approaches: some speakers presented topics which compared the phenomena of becoming more Christian in different regions, others analyzed Lithuanian topics from an exterior perspective, still others presented projects being carried out at this time on the research of the history of Christianity and the publication of sources. Thus, in general one can assert that the conference was not only international, but also multi-perspective, interdisciplinary as well as ecumenical.

In the new volume of Church history studies, articles prepared on the basis of the papers read at the conference are published. In this collection of articles the article of Pontifical Theological Faculty of Southern Italy professor Ugo Doveve, presenting the initiative of the association of Italy's Church historians several years ago opening an interesting perspective of Church history research was included. This is an analysis of the historical development of the mechanisms of accumulating financial resources understood in the broad context of the problems and methods of interdisciplinary research. This article conforms well to the main goal of the mentioned conference, while its author only due to objective impediments did not succeed in presenting his ideas at the conference. The articles are published in English thus also seeking to launch Church history research being formed in Lithuania into the broader waters of international academic life. The importance of publications in a foreign language is clearly confirmed by the review of the recently published book of Klaipėda university lecturer, Lutheran minister Darius Petkūnas printed in this volume.

Arūnas Streikus